

THE ART NEWSPAPER

תערוכות בישראל // News

ה"דפלורציה", של דר' רויטל ארבל, אמנית ורופאה שמתמחה בשינוי מין

מוזיאון ינקו דאדא מציג בימים אלה תערוכה ייחודית של אמנית, שהיא גם רופאה מנתחת שמתמחה בשינוי מין. הנושאים קשים ולא מרבים להציג שכמותם במוזיאון, כמו צילום של פרחים תמימים המתגלה במבט קרוב כמורכב מקרומי בתולים שעברו שחזור, או תקריב של שיליה

עדי ארצי שלו

10 יולי 2022

רויטל ארבל - עובר ברחם. ריקמה על צילום.
צילום באדיבות האמנית

כאמנית היא יוצרת בעיקר שילובים של צילום ורקמה, בתור רופאה היא מתמחה בניתוחים של התאמה מגדרית (שינוי מין), שחזור בתולים ושיקום לאחר לידה, עיסוק שגולש ליצירתה האמנותית. ביקרנו בתערוכה החדשה, "דפלורציה", של רויטל ארבל, אמנית ורופאה גניקולוגית.

בתערוכה, שהותאמה לחלל הספרייה במוזיאון ינקו דאדא, היא מציגה "שטיחים" העשויים הטבעה של חותמות רקומות וסדרה של רקמות על גבי תצלומים שצילמה. פני השטיחים נוצרו בהדפסה ידנית באמצעות חותמות רפואיות, שבעבר שימשו רופאים לסימון מיקומם של ממצאים פתולוגיים.

"מאז שהייתי ילדה נשבתי בקסמם של שטיחי קיר, בהמשך כשנחשפתי לשטיחי קיר מימי הביניים זה כבר הפך לאהבה גדולה. הגודל והטקסטורות מוסיפים מימד של פנטזיה. אבל מה שהכי מרתק בעיניי הוא השילוב של המאקרו והמיקרו, העוצמה שבגודל מול הירידה לפרטים. לוקח עשרות שעות של עבודה לרקום שטיח, בשבילי זה תהליך של עיבוד ותיקון ולכל תפר יש משמעות. הדבר שהכי מרגש אותי, זה לראות אנשים עוצרים מול השטיחים ומעיינים ארוכות בפרטי הרקמה", אומרת ארבל.

רויטל ארבל - רקמה חיה
צילום באדיבות האמנית

את רואה בגוף האדם קנבס? האם גם החותמות הרפואיות, שבעבר שימשו רופאים לסימון מיקומם של ממצאים פתולוגיים, שבחרת להשתמש בהם בעבודתך - מתכתבות עם רעיון זה?

"אני לא בטוחה שקנבס זאת המילה המתאימה אבל בהחלט יש משהו מהצילום, טקסטורת הבד והרקמה גם בעבודה על רקמות אנושיות, בשני המקרים נדרשת יצירתיות, סקרנות, אסתטיקה ומלאכת יד. שטיח החותמות "רקמה חיה" הוא עדות לשילוב הזה. העבודה נעשתה בהשראת שיטות מסורתיות בהם נעשית הדפסה על בדי כותנה בהודו, והיא משלבת שימוש ברקמה צבעונית וחותמות רפואיות על בד פשתן. הקונטרסט בין התיאור הסכמתי של גוף האדם כפי שהוא נעשה בחותמות, לבין הרקמה הצבעונית, מנסה לגעת בנושאים רגישים של הפיכת המטופל לאובייקט לעומת גישה הרואה את המטופל כישות שלמה ועצמאית ומעניקה לו צבע אישי. וכמובן, הצורך לעבד ולתקן תמיד נמצא בתוך העבודות".

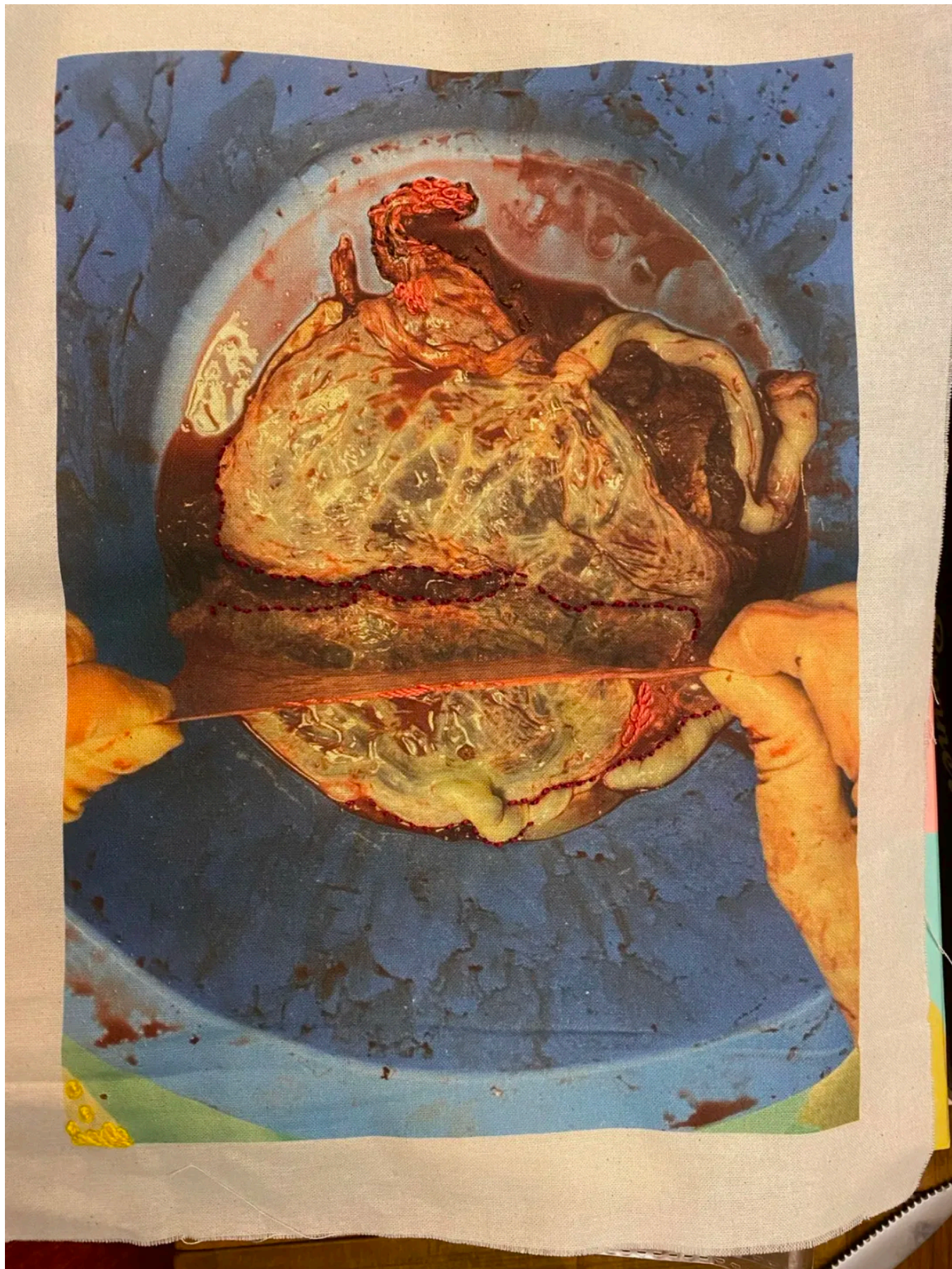
סדרת התצלומים מציגה גם היא תהליכים ודימויים מעולם הרפואה: צילום של שליה, עובר ברחם, ובטן ועליה צלקת מניתוח שהוסתרה באמצעות קעקוע. על גבי התצלומים, הקשים לצפייה, רוקמת האמנית: מוסיפה נימי דם, מדגישה איברים פנימיים ומנסה להתערב בהליך הרפואי.

איך את משלבת בין מקצוע תובעני כמו רפואה ועולם האומנות?

"אני מנתחת ניתוחים לשיקום רצפת האגן, מתקנת קרעים וצלקות בנרתיק לאחר פציעה וחבלה מלידה, תאונות ומילת נשים. אני יוצרת נרתיק לנשים ביולוגיות שנולדו ללא נרתיק ולנשים טרנסג'נדריות במהלך ניתוח לשינוי מין. בנוסף אני משחזרת בתולין כפרוצדורה מצילת חיים ומיילדת תינוקות ואימהות.

כאומנית אני משתמשת בצילום ורקמה על מנת לעבד ולבטא את רגשותיי ומחשבותיי לגבי היחסים בין המקצוע שלי והעולם שמסביבי. בתהליך היצירה אני מנסה להציע תיקון לעוולות בהן אני נתקלת במסגרת עבודתי כרופאה וכאשה.

בשבילי לא מדובר בשילוב אלא באותו ה"דבר". אני רופאה כל הזמן ואומנית כל הזמן ועוסקת בשניהם כל הזמן ובו זמנית. בזמן שאני מנתחת ובזמן שאני אומנית אני עוסקת ביצירה, תהליכי חשיבה ובהפיכת רעיונות למעשה. אומנות היא הכל בשבילי גם כשאני "עובדת" וגם כשאני "יוצרת" שני התחומים הם חלקים של אותו שלם".

רויטל ארבל, שיליה - צילום רקום
באדיבות האמנית

דר' ארבבל ממשיכה: "אני חושבת שיופי ואסתטיקה קיימים בכל דבר ומבחינתי לראות אותם זה חלק בלתי נפרד מהווית החיים. זה נכון שבחרתי בתחום מקצועי המאפשר לי לבטא את האהבה שלי ליצירה ואומנות אבל אני מניחה שהייתי מוצאת אותם בכל מקצוע שהייתי בוחרת. גם המסלול המקצועי שבחרתי התגבש והתהווה בתהליך שכלל אין ספור תחנות ופרשות דרכים והושפע לא מעט מדרכי האומנותית וחוויות החיים שלי".

העבודה "שבר טקטוני", נרקמה בהשראת תצלום של מאובן שצולם על ידי נינה הלוי, אישה טרנסג'נדר. מבחינתה של ארבבל, התצלום הוא דיוקן עצמי של נינה שכן תהליך ההתאמה המגדרית הוא תהליך הנמשך שנים, בדומה לזה שעובר מאובן. ניער כי האומנות של ארבבל מושפעת מעבודתה כמנתחת, "האומנות שלי מושפעת מכל החוויה הקיומית שלי. האמנות שלי היא סך כל החלקים שמרכיבים את החיים שלי: משפחה, אהבה, יחסים, עבודה, דת, חברה, תרבות ופוליטיקה. אבל ללא ספק העבודה שלי כרופאה נוגעת בהרבה תחומים טעונים ומעוררי מחלוקת. בכלל, הווגינה היא מקום טעון, היא שייכת לנשים אך בעצם היא "נחלת" המשפחה, הדת והחברה. במסגרת העבודה שלי אני מנסה לעזור לנשים מכל התרבויות לרכוש מחדש את השליטה על הווגינה שלהן. דרך האומנות אני יכולה להרהר בתהליך ולעיתים לפתור בעיות עבור עצמי, בעיות שבמציאות עדיין אינן פתורות.

רויטל ארבל, בטן - צילום רקום על בד מנתחים
באדיבות האמנית

האם ניתוחים לשינוי מין משמעותם לפסל אדם חדש?

"במהלך ניתוח ליצירת נרתיק לאשה טרנסג'נדרית ניתנת לי האפשרות לסייע בהתאמת הגוף לתחושה המגדרית של המטופלות שלי. למרות ההתערבות כביכול, במעשה הבריאה, אין מדובר ביצירת אדם חדש. העבודה על השינוי היא של המטופלות והמטופלים בלבד. אני ושאר הצוות נמצאים כאן רק כדי לסייע בתהליך".

העבודה "דפלורציה", שבמרכזה פרחים שצולמו על ידה בעת נסיעה משפחתית בפורטוגל נראת לכאורה יוצאת דופן בנוף, אלא שפירוש השם הוא "ביקוע קרום הבתולים", ומבט מקרוב מגלה שצילום הפרחים הפסטורלי הוא בעצם הדבק, וחלק מהפרחים הם למעשה צילומי קרום בתולים לאחר ניתוח שחזור. לצד הרקמות החשופות נוספו גם רקמות של פרחים.

ישנה עבודה שאת מחוברת אליה במיוחד בתערוכה הנוכחית?

"העבודה "still death". השם מתכתב עם "still life" או "טבע דומם", ולמעשה מדובר בחלק מסדרה העוסקת בהריונות המסתיימים במות העובר, חוויה קשה בשבילי כרופאה מיילדת. העבודה עוסקת בנורא במשמעות "האיום" אך גם "הנשגב", בעצב והיופי האין סופיים, ובניסיון להבין את המשמעות של החיים מול החידלון".

רויטל ארבל יצרה גם מיצב מיוחד לחלל הספרייה, שבו השתמשה בחלוק ובסדינים סטריליים שמקורם בחדרי הניתוח, ואליהם הצמידה צילומים רקומים. ניסיון אמנותי להכניס בחלל ספרייה מוזיאלית מרוחו של חדר הניתוח.

רויטל ארבבל, חותמת ורקמה על בד
באדיבות האמנית

"כאוצרת ראשית של מוזיאון העוסק ברוח הדאדא, אני מחפשת תמיד את האמנים המוכשרים, האחרים וגם את הנושאים המיוחדים. התערוכה מתמקדת באמנית לא מוכרת ובנושאים קשים שלא מרבים להציג במוזיאון,

התערוכה חשובה משום שהיא מטפלת בנושאים שהם לא בהכרח אסטטיים ונאים לעין, למשל צילום של פרחים תמימים המתגלה במבט שני כמורכב מקרומי בתולים שעברו שיחזור, או תקריב של שיליה", אומרת רעיה זומר-טל, אוצרת התערוכה."

התערוכה מוצגת בחלל הספרייה, שהוא חלל מאתגר עם מגבלות מסוימות. בחרתי עבודות גדולות יותר לקירות וקטנות יותר בין מדפי הספרייה, מעבר לכך הזמנתי את רויטל ליצור מיצב מיוחד לחלל. השימוש בחלוק ובד של חדר ניתוח כמצע להצבת העבודות היה רעיון של האמנית שאהבתי מאד".

מה דעתך על השילוב הזה של עבודה כרופאה ואומנית, ואיך זה גולש לאומנות?

"שאלתי את רויטל בדיוק את השאלה הזאת בפגישתנו הראשונה. תשובתה הייתה שאין היא רואה כל ניגוד בין שני העיסוקים. גם כרופאה וגם כאמנית היא עוסקת בהתערבות, בתפירה ובאיחוי. התרשמתי שהיא אמנית מוכשרת לא פחות מכישוריה כרופאה".

ארבל מסכמת את רוח התערוכה באומרה, "דווקא מהמקום שבו אני צועדת, על חוד הסכין, בין אושר גדול לכאב עמוק, בין חיים למוות, אני יכולה להגיד שמה שחשוב זה פשוט לחיות. לחיות את החיים בעוצמה ובעיניים פקוחות. יש לנו זמן מוקצב פה וכדאי לנסות לנצל אותו כי כל רגע הוא חד פעמי".

רויטל ארבל - דפלורציה
באדיבות האמנית

"דפלורציה", של רויטל ארבל - מוזיאון ינקו-דאדא, כפר האמנים עין הוד.

תערוכות בישראל אמנות ישראלית מגזין אמנות

הגדרות עוגיות